

Učiteljsiše v Kopru ima za Slovensko Istro poseben pomen, saj je to prva srednja šola, na kateri je pouk potekal tudi v slovenščini. Generacije učiteljev, ki so končale koprsko učiteljsiše, so Slovenski Istri dale vrsto narodnih buditeljev in politikov, ki so z ustanavljanjem bralnih in gospodarskih društev ter hranilnic spodbudili kulturno in gospodarsko rast; prekinila jo je prva svetovna vojna in potem italijanska fašistična oblast, ki je ukinila slovensko šolstvo. Šele leta 1947 je v Portorožu začelo delovati slovensko učiteljsiše; v 90-ih letih je preraslo v visokošolsko izobraževanje. Razstava skuša povezati 130-letno tradicijo slovenskega izobraževanja učiteljstva in ga povezuje tudi z nastankom Univerze na Primorskem.

Na prvih petih plakatih so prikazani učiteljsiše, stavba, seznam predmetov, razna spričevala, redovalnice, sezname učbenikov ter program slovenskega jezika, seznam štipendij ter fotografije znanih profesorjev in dijakov v obdobju Avstrije. Šesti pano predstavlja temachno obdobje italijanske oblasti, ko je fašizem z Gentilejevo reformo povsem zatrl slovensko šolstvo. Na sedmem panoju pa je predstavljeno partizansko šolstvo, ki je vzniknilo leta 1943 po kapitulaciji Italije. Preostali trije panoji so namenjeni obnovi slovenskega šolstva v Istri po letu 1945 in prikazu razvoja učiteljskega izobraževanja od povojnih časov do danes, ko je srednješolsko izobraževanje preraslo v visokošolsko.

Zdenka Bonin, Mirjana Kontestabile Rovis

Razstava Hrpelje skozi čas

V prostorih Kulturnega doma v Hrpeljah je bila postavljena ob 700. obletnici prve omembe Hrpelj in je bila na ogled od 24. aprila do 5. maja 2004. Zgodovino Hrpelj je zaznamovali bližina Trsta in slovensko-italijanske meje, katere pomen se je povsem spremenil z vstopom Slovenije v EU. Tako postajajo stiki z občino Dolina, v kateri živijo zamejski Slovenci, ponovno živahni.

Razstavo sta v sodelovanju PAK-a in Kulturnozgodovinskega društva v Hrpeljah postavila Vladimir Grželj in Mirjana Kontestabile Rovis. Na razstavi sta bili v ospredju predvsem slikovno in fotografsko gradivo Hrpelj, predstavljeno je bilo v obliki reprodukcij približno 200 starih zemljevidov, dokumentov, fotografij in razglednic, ki pričarajo zgodovinski razvoj kraja in značilnosti njegovih posameznih obdobj. Ob razstavi je izšla monografija z naslovom *Kronika Hrpelj*; v njej je objavljenih veliko razstavljenih fotografij in dokumentov. Urednica je bila Mirjana Kontestabile Rovis. V knjigi so najprej predstavljene geografske značilnosti Hrpelj ter krajši zgodovinski oris obdobja od prvih naselbin do danes, nato pa sledijo društvena, cerkvena, šolska in gospodarska kronika kraja ter popisi prebivalcev.

Zdenka Bonin, Mirjana Kontestabile Rovis

Ervin Hartman starejši; glasbeni učitelj, dirigent in skladatelj (1904–1988)

Ob stoti obletnici rojstva Ervina Hartmana starejšega so v razstavišču Pokrajinskega arhiva Maribor pripravili razstavo o njegovem življenju in delu. Izšel je tudi katalog k razstavi, zvezek XX, v katerem je v uvodniku direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor, mag. Slavica Tovšak, omenila, katere pomembne osebnosti in družinske fonde hrani mariborski arhiv ter pojasnila njihovo vrednost za zgodovino. Ervin Hartman mlajši je prispeval očetov življenjepis z natančnim orisom njegove glasbene poti. V katalogu je tudi tabelarično prikazan glasbeni opus Ervina Hartmana starejšega, ki poleg naslova skladb navaja še zvrst, zasedbo in leto nastanka. Naveden tudi seznam skladb, ki so jih izvajali pod njegovim vodstvom, in sicer po posameznih letih. Vladimir Klinar, dolgoletni predsednik KUD-a Pošta Maribor, Janez Karlin, častni predsednik Zveze kulturnih društev Maribor, ter Matjaž Drevenšek, izredni profesor na Akademiji za glasbo, so zapisal svoje spomine na Hartmana. Razstava, ki jo je ob pomoči arhivista Jureta Mačka pripravil Ervin Hartman mlajši, je prikazala številne fotografije, note, plakate, priznanja pa tudi nekatere predmete, med katerimi je bil posebno zanimiv pisalni stroj za pisanje not.

Mojca Horvat

Mariborska društva in društveno življenje pred drugo svetovno vojno

Arhivist Jure Maček je na razstavi predstavil 19 različnih društev, katerih dokumente hrani Pokrajinski arhiv Maribor. Gre za pester izbor društev – narodnih, političnih, kulturnih, športnih, glasbenih itd., in sicer tako slovenskih kot nemških. Vsako društvo je predstavljeno s kratkim historiatom in nekaterimi značilnimi dokumenti: *Slovanska čitalnica v Mariboru*, *Bralno in pevsko društvo Maribor*, *Dramatično društvo v Mariboru*, *Slovensko politično društvo v Mariboru*, *Zgodovinsko društvo v Mariboru*, *Muzejsko društvo v Mariboru*, *Glasbena matica Maribor*, *Nemško moško pevsko društvo Maribor*, *Jugoslovansko-češkoslovaška liga*, *Sokolsko društvo Maribor – matica*, *Športno društvo Maribor*, *Slovenski športni klub Maraton*, *I. delavsko kolesarsko osrednje društvo za Slovenijo v Mariboru*, *Kolesarski klub Edelweiss 1900*, *Profesorsko društvo – pododbor Maribor*, *Zveza jugoslovanskih železničarjev – podružnica Maribor*, *Društvo za podporo revnih učencev na ljudskih in meščanskih šolah v Mariboru*, *Društvo za varstvo deklet v Mariboru*, *Schlaraffia Marpurghia*.

Ob razstavi je izšel tudi Katalog (zvezek XXI), v katerem je v uvodnik mag. Slavica Tovšak opozorila na problematiko prevzemanja društvenih fondov v arhive, Jure Maček pa je v svojem prispevku označil

Izlet članov I. delavskega kolesarskega osrednjega društva za Slovenijo v Mariboru v Gradec, 1925, (Pokrajinski arhiv Maribor, Fototeka, inv. št. 4522).

splošno življenje društev na območju današnje Slovenije, nato pa natančneje opisal razmere v Mariboru pred prevratom in po njem, ter vse do druge svetovne vojne, ko so vsa obravnavana društva doživela isto usodo – ukinil jih je od šefa za civilno upravo pooblaščen ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem.

Mojca Horvat

Naših 180 let, Impol, d.o.o.

Pokrajinski arhiv Maribor je ob 180-letnici podjetja Impol, d.o.o. iz Slovenske Bistrice sodeloval pri pripravi razstave v Graslovem stolpu v Slovenski Bistrici, na kateri so predstavljena tri obdobja Impola od leta 1825 do 2005.

V prvem delu je zajeta 120-letna zgodovina Impola, ki se je iz fužine, katere prvi lastnik je bil grof Ignac Attems, postopoma preoblikovala v Industrijo metalnih polizdelkov Impol, kakor je Vlada FLRJ po drugi svetovni vojni poimenovala tovarno. Razstavljeni so razni dokumenti, ki jih deloma hrani arhiv Impola deloma pa se nahajajo v Pokrajinskem arhivu Maribor: razne pogodbe, fotografije, načrti, certifikati, katalogi izdelkov idr.

Drugi del razstave predstavljajo dokumenti o ustanovitvi Impola: razne evidence o poslovanju, porabljenih sredstvih, zalogah izdelkov, ne manjkajo pa niti fotografije in razni izdelki iz aluminija, ki jih izdelujejo v Impolu.

V tretjem delu razstave srečamo najboljše fotografije z natečaja Podobe Impola, ki prikazujejo delo v Impolu danes, dodane pa so še aluminijaste skulpture akademskega kiparja Vasilija Četkovića Vaska.

Razstavo sta pripravila arhivar Miran Tolar iz družbe Unidel, d. o. o. ter arhivist in bibliotekar Leopold Mikec Avberšek iz Pokrajinskega arhiva Maribor.

Mojca Horvat